

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH

SAITOV SIROJIDDIN ABDUVALIYEVICH

O'zMUJF o'qituvchisi

XAYDAROV BAXROM XOLMURODOVICH

O'zMUJF o'qituvchisi

SHODLIKOV DILSHODBEK ELBEK O'G'LI

O'zMUJF talabasi

E-mail: dilshodbekshodlikov@gmail.com

[https://doi.org/10.47689/STARS.univer-](https://doi.org/10.47689/STARS.university-5-pp295-298)

[sity-5-pp295-298](https://doi.org/10.47689/STARS.university-5-pp295-298)

Annotatsiya: *Ushbu maqolada tadbirkorlik va uni tashkil etish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatlarini rivojlantirish orqali aholining bandligini ta'minlash va shu bilan bir qatorda ishsizlik darajasini qisqartirish masalari ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *tadbirkorlik, interprise, tadbirkor, biznes.*

Tadbirkorlik – (inglizcha-interprise) shaxsiy daromad, foyda olishga qaratilgan fuqarolarning mustaqil faoliyati. Bu faoliyat o'z nomidan, o'z mulkiy mas'uliyati va yuridik shaxsning yuridik mas'uliyati evaziga amalga oshiriladi. Tadbirkorlik atamasi har qaysi ensiklopedik lug'atida turlicha tushuntiriladi. Misol uchun, **“O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik to'g'risida”**gi Qonunda tadbirkorlik boshqacha ta'rif bilan ochib berilgan: **“Tadbirkorlik** - mulkchilik sub'yektlarining foyda olish maqsadida tavakkal qilib va mulkiy javobgarlik asosida, amaldagi qonunlar doirasida tashabbus bilan iqtisodiy faoliyat ko'rsatishidir”. Bizning fikrimizcha, tadbirkorlik atamasi boshqacharoq ya'ni: bu o'z mohiyatiga ko'ra inson faoliyatning ko'p qirrali sohasi bo'lib, u yangilikni yaratish bilan bog'liq va san'at turi kabi ijodiy jarayondir. Tadbirkorlikning mohiyatini, uning harakat va imkoniyatlari doirasini yaxshiroq tushunib oladigan bo'lsak, uning mohiyati va iqtisodiyotdagi roliga bo'lgan qarashlar tizimi rivojini tashkiliy, siyosiy - iqtisodiy va ijtimoiy- psixologik jihatlarini umumlashgan holda tahlil qilamiz. O'zbek olimlaridan A.O'lmasov va N.To'xliyevning tadbirkorlikni “daromad keltiradigan yoki naf beradigan xo'jalik faoliyati sohibkorlik tijorat ishlari bilan shug'ullanish, pul topish maqsadida biror ish bilan band bo'lish”, ... “...tadbirkorlik - pul topish maqsadida mas'uliyatni zimmasiga olgan holda biron iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanish”, deb ta'riflangan.

Har sohada bo'lgani kabi tadbirkorlikda ham maqsad va ahamiyatlari mavjud. Tadbirkorlikning maqsadlari:

- Yosh avlodda tadbirkorlik ongini shakllantirish, ularni kichik va o'rta korxonalar tashkil etishga rag'batlantirish;
- Bo'ajak yangi va yosh tadbirkorlarni o'z korxonalarini muvaffaqiyatli saqlash va boshqarish uchun o'rgatish;

¹ <https://lex.uz/acts/-75878>

- Bozor iqtisodiyoti sharoitida tadbirkorlarga global ishlab chiqarish va bozor strategiyasi haqida ma'lumot berish;
- Tadbirkorlarni atrof-muhitni ifloslantirmaydigan korxonalar tashkil etishga rag'batlantirishdan iborat.

Tadbirkorlik ahamiyatlari:

- Tadbirkorlik aholining bo'sh jamg'armalarini safarbar qilish orqali kapital shakllanishiga yordam beradi.

- Bu darhol keng ko'lamli bandlikni ta'minlaydi. Shunday qilib, bu mamlakatdagi ishsizlik muammosini, ya'ni barcha ijtimoiy-iqtisodiy muammolarning ildizini kamaytirishga yordam beradi.

- Tadbirkorlik mutanosib hududiy rivojlanishga yordam beradi.

- Tadbirkorlik iqtisodiy kuch konsentratsiyasini kamaytirishga yordam beradi.

- Bu boylik, daromad va hatto siyosiy hokimiyatni mamlakat manfaati uchun teng ravishda qayta taqsimlashni rag'batlantiradi.

- Bu kapital va ko'nikmalarning samarali resurslarini safarbar qilishni rag'batlantiradi, aks holda foydalanilmaydi va bo'sh qolishi mumkin.

- Tadbirkorlik, shuningdek, iqtisodiy taraqqiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lgan mamlakat eksport savdosiga yordam beradi.

Aholinimh keng qatlamini tadbirkorlikka jalb qilish va ularmni daromad manbalarini yaxshilashga qaratilgan "Har bir oila-tadbirkor", "Yoshlar kelajagimiz" kabi ijtimoiy dasturlar doirasida jami 13 trillion so'mdan ziyod imtiyozli kreditlar ajratilib, 600 mingdan ziyod oilalarni qamrab olishga erishildi. Mamlakatimizning 2018-yildagi ma'lumotga ko'ra kichik biznesdagi bandlarning 34,2 foizi qishloq xo'jaligida, 12,7 foizi - sanoatda, 11,6 foizi qurilishda, savdoda 13,4 foizi va 28,1 foizi xizmatlar sohasida band. Nimaga ushbu sohaga katta e'tibor berilayotganligini asosiy sabablaridan biri kichik biznes sohasida ko'proq ish o'rinlarini yaratishga, jahon bozoriga kirish imkoniyatlarini oshirishga yordam berib, mamkalatni eksport salohiyati va aholi daromadlarini oshishiga imkon yaratadi.

Xulosa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatlarini rivojlatirish orqali aholining bandligini ta'minlash va shu bilan bir qatorda, ishsizlik darajasini qisqartirishga erishishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

35.Akramovich N. A. THE PRIORITY OF USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE AGRICULTURAL EDUCATION SYSTEM //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 10. – C. 185-191.

36.Хакимов О. М., Курбанов З. Х., Мухаммедов Ф. Реализация возможностей получения легких наполнителей на основе меньше пластиковых почв в нашей республике //Science and Education. – 2021. – T. 2. – №. 5. – C. 176-181.

37.Мухтаров Б. А., Ортиков Ё. Ю. Культурное и экономическое развитие туризма в Узбекистане //Молодой ученый. – 2016. – №. 14. – C. 375-378.

38.Rashidov U., Rashidov A. Assessment of Costs For the Quality of Logistics Activities //INTERNATIONAL JOURNAL OF BUSINESS DIPLOMACY AND ECONOMY. – 2022. – T. 1. – №. 3. – C. 39-43.

39.Ҳосилмуродов И., Султоналиева Г. Тафаккур услубининг фалсафий-методологик таҳлили //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb mua-

mmolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – T. 1. – №. 1. – C. 549-551.

40.Nodira T. INNOVATIVE MANAGEMENT IN THE DEVELOPMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 10. – C. 346-351.

41.Ali o'g'li A. O. STATISTICAL STUDY OF DIRECT MAINTENANCE OF SMALL BUSINESS ACTIVITIES IN THE REGIONS //EPRA International Journal of Economic and Business Review (JEER). – 2022. – T. 10. – №. 6. – C. 30-33.

42.Норбеков, Х., & Туйчиева, Н. (2022). Формирование конкурентных преимуществ компании . Zamonaviy Innovatsion Tadqiqotlarning Dolzarb Muammolari Va Rivojlanish Tendensiyalari: Yechimlar Va Istiqbollar, 1(1), 589-592. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/zitdmrt/article/view/5351>

43.Nasirov B. U., Boltaeva M. J. Genesis And Transformation Of The Public Catering System In Uzbekistan During The Soviet Period //Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI) Volume. – T. 12. – C. 5834-5841.

44.Uchkun S., Dilshod N. PROCESS OF IDENTIFYING THE SIGNIFICANT ACCOUNTS IN THE REVENUE CYCLE //Journal of marketing, business and management. – 2022. – T. 1. – №. 1. – C. 32-36.

45.Nodira T., Rashid X. PROBLEMS OF INNOVATION MANAGEMENT IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 11. – C. 155-164.

46.Abdusattarovich M. B. CALCULATING ECONOMIC EFFICIENCY IN THE DIGITAL ECONOMY IN UZBEKISTAN //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 10. – C. 1189-1194.

47.Khakimov O. SOCIAL GOALS OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION //International Bulletin of Applied Science and Technology. – 2022. – T. 2. – №. 11. – C. 55-59.

48.Nosirovich A. N. The Methodology of Preparation of Students of Vocational Schools and Colleges for Technical Creative Activity //PSYCHOLOGY AND EDUCATION. – 2021. – T. 58. – №. 2. – C. 1470-1485.

49.Alimov N., Gulrukh F. Dependence of psychological maturity on the strength of family relationships //Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences. – 2022. – T. 6. – C. 38-41.

50.Nosirovich A. N. The Methodology of Preparation of Students of Vocational Schools and Colleges for Technical Creative Activity //PSYCHOLOGY AND EDUCATION. – 2021. – T. 58. – №. 2. – C. 1470-1485.

51.Burkhanovna, K. D., Alisherovich, M. R., & Ugli, N. B. U. (2021). Communication as the main source of personality development. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(5), 75-80.

52.Nosirovich, A. N., & Umarovich, N. B. (2022). CYBERSPACE IN THE REAL WORLD. Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences, 1(10), 410-414.

53.Burkhanovna, K. D., Alisherovich, M. R., & Ugli, N. B. U. (2021). Communication as the main source of personality development. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(5), 75-80.

54. Xaydarov, B., & Saitov, S. (2022). Raqamli iqtisodiyot tushunchasi va afzalliklari. Zamonaviy Innovatsion Tadqiqotlarning Dolzarb Muammolari Va Rivojlanish

Tendensiyalari: Yechimlar Va Istiqbollar, 1(1), 634-635. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/zitdmrt/article/view/5390>

55. Baxrom Xolmurodovich Xaydarov, Sirojiddin Abduvaliyevich Saitov RAQAMLI IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, AFZALLIKLARI AMALIY AHAMIYATI VA XORIJIY TAJRIBA // Academic research in educational sciences. 2022. №5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/raqamli-iqtisodiyot-tushunchasi-afzalliklari-amaliy-ahamiyati-va-xorijiy-tajriba> (дата обращения: 29.11.2022).

56. Furqatov S., Toshboyev A. AMIR TEMURNING MAMLAKAT OBODONCHILIGI BORASIDAGI FAOLIYATI HAQIDA // Журнал истории и общества. – 2021. – №. 2.

57. Bazarboevich R. K., Kumakovich T. A. Toponym and Ethnonyms of the Emirate of Bukhara in the Late Xix and Early Xx Centuries // Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 5. – С. 136-142.